

ПОШИРЕННЯ ЕЙМЕРІОЗІВ СВІЙСЬКИХ ПТАХІВ НА ТЕРИТОРІЇ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Довгій Ю. Ю., д. вет. н., професор
Кушнірова Г. А., аспірант

Постановка проблеми. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, третя частина населення Земної кулі уражена гельмінтами. При гельмінтозах відбуваються серйозні порушення нормального розвитку молоді птиці, що впливає на її продуктивність у дорослому віці. Одним із головних завдань птахівництва України на сучасному етапі розвитку є забезпечення населення повноцінними екологічно чистими продуктами харчування [8]. Відомо, що при відгодівлі здорової птиці впродовж 10-30 днів її маса збільшується за рахунок відкладання жиру на 15-20 %. Проте птиця, уражена паразитами, майже не піддається відгодівлі навіть за подвійного терміну утримання. Ще в 1968 р. Р.С. Шульц відмітив, що «гельмінти з'їдають навіть у зовні здорових тварин усіх видів у середньому 5-10 % її продуктивності» [2,6]. Еймеріоз курей – гостра, підгостра або хронічна хвороба птиці до 2-3 місячного віку, що характеризується пригніченням, анемією, схудненням, діареєю часто з домішками крові, високою летальністю [3,5].

Аналіз останніх досліджень. За сучасною класифікацією еймерії – це найпростіші одноклітинні паразити, які належать до типу *Aplicomplexa*, класу *Sporozoa*, роду *Coccidia*, родини *Eimeriidae*. За даними М.В. Крилова та Л.М. Белова (2003), з царства *Protozoa* представники *Coccidia* найпоширеніші на земній кулі, що зумовлено рядом морфологічних і біохімічних особливостей паразитів [4,10].

Утриманню інвазії на високому рівні сприяє напільне утримання та стійкість ооцист, які можуть зберігати життєздатність за сприятливих умов більше 2 років. Приховані збитки складаються зі зниження виробничих показників (збереженість, прирости, конверсія корму); додаткових затрат на проведення лікувальних заходів і санації приміщень [9].

Було встановлено, що вік птиці являється основним фактором, який впливає на видовий склад еймерій. Так, наприклад, у курчат до 90 – денного віку частіше реєструють *E. tenella* (5 – 50 %), *E. nesatrix* (6 – 36%), *E. acervulina* (3 – 38%), *E. maxima* (7 – 31%), а 180 – денні птахи – *E. acervulina* (24 -29%), *E. mitis* (23 – 38 %) і *E. nesatrix* (10 – 32%)[7].

Отже, матеріали наведених літературних джерел засвідчили, що проблема гельмінтозів залишається актуальним питанням сьогодення в Україні й більшості країн світу. Вона входить до сфери інтересів ветеринарної та гуманної медицини, а також економічних наук. Деякі автори вважають, що комплекс заходів щодо профілактики гельмінтозів птахів, враховуючи їхнє значне поширення, є вкрай актуальною проблемою з резерву способів підвищення ефективності галузі [1]. На жаль, на

територіях Полісся дослідження еймеріозу не проводились. На основі цього ми дослідили поширення еймеріозу птахів у даному регіоні.

Метою наших досліджень було вивчити поширення еймеріозу курей у господарствах Житомирської області.

Матеріали та методи дослідження. Дослідження проводились упродовж 2012 – 2014 рр., в господарствах індивідуального сектору с. Райгородок Бердичівського району Житомирської області та на базі наукової лабораторії кафедри паразитології, ветеринарно–санітарної експертизи та зоогієни. Діагноз встановлювали за результатами копроскопічних досліджень, проведених методом флотації у розчині цукру та розчину Люголя (1:10) у трьох краплях флотаційної рідини, клінічних ознак, патологоанатомічних змін і лабораторних методів. Еймеріоз птахів диференціювали від гістомонозу, бореліозу.

Усього було досліджено 75 курчат.

Результати досліджень. Згідно з результатами власних досліджень у приватних господарствах на території Бердичівського району Житомирської області встановлено 4 співчлени змішаної інвазії: *Eimeria tenella*, *E. maxima*, *E. necatrix* та *E.acervulinae*.

Курчата заражались еймеріями з 1-добового віку, клінічно інвазія проявлялась з 15-ти діб, максимум захворювання припадав на 25-30 добу життя. Зазвичай захворювання реєстрували з квітня по вересень. Хвороба перебігала як гостро, так і хронічно. У хворих курчат відмічали виражену спрагу, загальне пригнічення та слабкість. Вони були не активними, більшу частину часу сиділи, згуртовувались. Пух та пір'я у них були скуйовджені, тьмяні, крила опущені. Гребінь, сережки і слизові оболонки були анемічними. Послід рідкий, колір його на початку був блідно-зелений. Падіж становив 70-90 % від загального поголів'я птиці на 6-7 добу після зараження.

Результати наших досліджень показали, що у курчат спостерігалась сильна ступінь інвазії еймеріозом. Найбільш часто зустрічали вид *E.acervulina* – в середньому 74,5 %, частка *E. tenella* складає до 21,8 %, найменший показник відзначається у *E. necatrix* і *E. maxima* – 4 %. Екстенсивність інвазії складала 100 % за інтенсивності інвазії близько 23,4 ооцисти в 1 грамі фекалій.

Висновок: за результатами досліджень встановлено: курчата заражались еймеріями з 1-добового віку, клінічні ознаки з'являлись з 15-ти добового віку. Ураженість курей *E.acervulina* становила – 74,5 %, *E. tenella* – 21,8 %, у *E. necatrix* і *E. maxima* – 4 %.

Використані джерела інформації

1. Артеменко Ю.Г. Гельмінтози. Підступний ворог / Ю.Г. Артеменко // Ветеринарна медицина України. – 2002. – С. 28-29.
2. Атлас гельмінтів тварин / І.С. Дахно, В.Ф. Галат, А.В. Березовський та ін. – К.:Ветінформ, 2001. – 99 с.
3. Короленко Л.С. Еймеріоз свійської птиці у господарствах центральних областей України, заходи боротьби і профілактики / [Л.С. Короленко, В.А. Веселий, І.І. Коваленко, Т.В. Маршалкіна, Г.В. Заїкіна]. – Вет.мед. України. – 2012. - № 4. – С. 21-22.
4. Крылов М.В. Встречаемость кокцидий (coccidea) у различных систематических групп хозяев / Крылов М.В., Белова Л.М. // Паразитология. – С.-Петербург: Наука, 2003. – Т. 37, Вып.6. – 524 с.
5. Паразитология та інвазійні хвороби тварин: підручник – 2-ге вид.,переробл. Та допов. / [Галат В.Ф., Березовський А.В., Сорока Н.М., Прус М.П.] за ред. В.Ф.Галата. – К.: Урожай, 2009. – 368 с.
6. Петроченко В.И. Гельминтози птиц / В.И. Петроченко, В.И. Котельников. М.: Сельхозиздат, 1963. – 248 с.

7. Портников А. С. Материалы по эпизоотологии и химиопрофилактике крkcидиоза кур в птицеводстве яичного направления / А.С. Плотников // Сборник научных работ СибНИВИ. – 1996. – Вып. 26. – С. 100 – 106.
8. Пришуткина С. Популярность продукции кастет / Пришуткина С. // Птицеводство. – 2006. - №10. – С. 11-16.
9. Ташбулатов А.А. Кенококс клинер – эффективный препарат для борьбы с кокцидиями / Андрей Ташбулатов // Ветеринария. – 2010. - №5. – С. 23-25.
10. Тимофеев Б.А. Эймериоз птиц / Б.А. Тимофеев // Ветеринарный консультант. – 2004. - №5. – С. 6-10.